

Sygn. akt *IV C 474/17*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 czerwca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie IV Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR (del.) Robert Masznicz

Protokolant: Katarzyna Ponichter

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 maja 2018 r. w Warszawie

sprawy z powództwa

M. Ł.

przeciwko pozwanej

A. O.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

1) uznaje za bezskuteczną w stosunku do powódki umowę darowizny z dnia 29 marca 2012 r. zawartą przed asesorem notarialnym M. K., zastępcą S. S. – notariusza prowadzącego kancelarię notarialną w W. (Repertorium(...)), na podstawie której D. O. darował swojej małżonce – pozwanej A. O., udział wynoszący 1/2 (jedna druga) we własności nieruchomości pomieszczonej w W. pod adresem ul. (...) lokal nr (...), dla której XIII Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), w celu umożliwienia zaspokojenia wymagalnej wierzytelności powódki, wynikającej z umowy najmu z dnia 7 sierpnia 2010 r. zawartej między powódką, jako wynajmującą, a dłużnikiem D. O., jako najemcą, co do której Sąd Rejonowy w Piasecznie wydał nakaz zapłaty (prawomocny) w dniu 10 listopada 2011 r. w sprawie o sygnaturze akt I Nc 5314/11 na kwotę 70.374,40 zł wraz z odsetkami i kosztami postępowania oraz nakaz zapłaty w dniu 11 maja 2012 r. w sprawie o sygnaturze akt I Nc 1272/12 na kwotę 28.680,00 zł wraz z odsetkami i kosztami postępowania;

2) zasądza od pozwanej na rzecz powódki tytułem zwrotu kosztów procesu sumę 11.270,00 zł (jedenaście tysięcy dwieście siedemdziesiąt złotych) w tym:

a) kwotę 4.953,00 zł (cztery tysiące dziewięćset pięćdziesiąt trzy złote) tytułem zwrotu kosztów uiszczonej opłaty od pozwu;

b) kwotę 17,00 zł (siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów uiszczonej opłaty skarbowej od złożonego pełnomocnictwa procesowego;

c) kwotę 3.600,00 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem Okręgowym w Warszawie;

d) kwotę 2.700,00 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie o sygnaturze akt VI ACa 1233/15.

Sygn. akt *IV C 474/17*

UZASADNIENIE WYROKU

Po złożeniu pozwu z dnia 23 lipca 2012 r. (data pieczęci biura podawczego Sądu Okręgowego w Warszawie – k.2) M. Ł. (powódka) popierała przed Sądem Okręgowym w Warszawie powództwo, w którym wносиła o:

3) uznanie za bezskuteczną względem niej umowy darowizny z dnia 29 marca 2012 r. zawartej przed notariuszem M. K. za repertorium (...) (umowa darowizny), na podstawie której D. O. (dłużnik) darował swojej żonie A. O. (pозwana) nieruchomości położoną przy ul. (...) w W., dla której XIII Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) (nieruchomość), w celu umożliwienia zaspokojenia wymagalnej wierzytelności powódki wynikającej z umowy najmu z dnia 7 sierpnia 2010 r. zawartej między powódką, jako wynajmującą, a dłużnikiem, jako najemcą, co do której Sąd Rejonowy w Piasecznie wydał dwa prawomocne nakazy zapłaty w postępowaniu upominawczym, tj. w sprawie o sygnaturze akt I Nc 5314/11 w dniu 10 listopada 2011 r. opiewający na kwotę 70.374,40 zł wraz z odsetkami i kosztami postępowania oraz w sprawie o sygnaturze akt I Nc 1272/12 na kwotę 28.680,00 zł wraz z odsetkami i kosztami postępowania;

4) zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych oraz kosztów postępowania zabezpieczającego.

W uzasadnieniu wskazała w szczególności, że odpowiednia umowa była czynnością nieodpłatną dokonaną z pokrzywdzeniem powódki, jako wierzyciela dłużnika.

(pozew – k. 2 i n, protokół rozprawy z dnia 27 maja 2014 r. – k. 380, pismo przygotowawcze – k. 623 i n.)

W odpowiedzi na pozew z dnia 5 października 2012 r. (data nadania w urzędzie pocztowym – k. 141) pozwana wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powódki na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazała, że powództwo powinno zostać oddalone w szczególności dlatego, że:

- umowa darowizny nie została zawarta w celu pokrzywdzenia wierzyciela, albowiem w chwili dokonywania umowy darowizny dłużnik przede wszystkim nie miał świadomości własnego zadłużenia, jak również nie miał wiedzy o toczących się przed Sądem Rejonowym w Piasecznie postępowaniach, w których zostały wydane prawomocne nakazy zapłaty w postępowaniu upominawczym przeciwko dłużnikowi, jak również nie wiedział, że wskutek tych postępowań wierzyciel uzyskał tytuły wykonawcze i wszczął przeciwko dłużnikowi postępowanie egzekucyjne;

- umowa darowizny była w istocie czynnością odpłatną, zamierzoną jako świadczenie na poczet zaspokojenia wierzytelności pozwanej przysługujących przeciwko dłużnikowi.

(odpowiedź na pozew – k.134 i n., pismo przygotowawcze – k. 637 i n.)

Wyrokiem z dnia 12 czerwca 2014 r. wydanym w sprawie (wówczas pod sygn. akt IV C 1032/12) Sąd Okręgowy w Warszawie:

1) uznał za bezskuteczną w stosunku do powódki odpowiednią umowę darowizny;

2) zasądził od pozwanej na rzecz powódki tytułem zwrotu kosztów postępowania kwotę 8.553,00 zł, w tym 3.600,00 zł, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(wyrok – k. 384)

W dniu 17 października 2014 r. (data nadania w urzędzie pocztowym – k. 439) pozwana wniosła apelację od wyroku, zaskarżając go w całości oraz wnosząc o:

1) uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Warszawie, ewentualnie o zmianę zaskarżonego orzeczenia, poprzez oddalenie powództwa w całości;

2) zasądzenie od powódki na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

(apelacja – k. 422 i n.)

Dnia 7 stycznia 2015 r. (data nadania w urzędzie pocztowym – k. 538) powódka wniosła odpowiedź na apelację, wnosząc o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie od pozwanej na jej rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

(apelacja – k. 534 i n.)

Wyrokiem z dnia 20 października 2016 r. wydanym w sprawie (sygn. akt VI ACa 1233/15) Sąd Apelacyjny w Warszawie uchylił zaskarżony wyrok i zniósł postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością, tj. w zakresie czynności podjętych na rozprawie przed Sądem Okręgowym w Warszawie w dniu 27 maja 2014 r. oraz przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego, jak również udzielając wskazań co do dalszego postępowania.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wskazał w szczególności, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy:

- Sąd Okręgowy w Warszawie w pierwszej kolejności powinien ocenić charakter zakwestionowanej przez powódkę czynności prawnej pod kątem, czy wchodzi w rachubę podstawa przysporzenia właściwa dla umowy darowizny, gdyż od tego zależy dopuszczalny sposób obrony pozwanej ze względu na przepisy ustawowe;

- Sąd Okręgowy w Warszawie powinien również dokonać ustaleń faktycznych dotyczących stosunków obligacyjnych łączących dłużnika z pozwaną, które według twierdzeń pozwanej miały stanowić przyczynę rozporządzenia prawem na jej rzecz oraz ustalić, czy wartość darowanego pozwanej udziału we współwłasności nieruchomości odpowiadała wartości ewentualnej wierzytelności pozwanej w stosunku do dłużnika;

- Sąd Okręgowy w Warszawie powinien w razie uwzględnienia powództwa oznaczyć w sentencji wyroku wierzytelność zarówno pod względem podmiotowym jak i przedmiotowym, a więc wskazać nie tylko osobę wierzyciela pokrzywdzonego na skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika, lecz również określić konkretną wierzytelność, ze względu na którą uznaje się czynność prawną dłużnika za bezskuteczną w stosunku do danego wierzyciela;

- Sąd Okręgowy w Warszawie powinien przeprowadzić dowody z zeznań świadków wskazanych przez pozwaną w odpowiedzi na pozew.

(wyrok – k. 588 i n.)

Po przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, Sąd Okręgowy rozpoznał ją ponownie i ustalił następujący stan faktyczny.

Dnia 7 sierpnia 2010 r. powódka i jej mąż, jako wynajmujący, zawarli z dłużnikiem, jako najemcą, umowę najmu (umowa).

W umowie strony ustaliły w szczególności, że:

- przedmiotem najmu była nieruchomość położona przy ulicy (...) w P.–J., dla której Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Piasecznie prowadzi księgę wieczystą o oznaczeniu (...) (§ 1 pkt 1 umowy – k. 11);

- umowa została zawarta na czas oznaczony począwszy od dnia 1 sierpnia 2010 r. do dnia 1 sierpnia 2015 r. (§ 2 pkt 1 umowy – k. 11);

- czynsz najmu nieruchomości wynosi kwotę 4.500,00 zł za każdy okres płatności, przy czym okresem płatności jest jeden miesiąc (§ 3 pkt 1 umowy – k. 13);

- czynsz określony w § 3 pkt 1 umowy miał być płacony wynajmującemu z góry przelewem na rachunek bankowy wynajmującego określony w załączniku wg następującego schematu:

a) najemca zapłaci czynsz za 1 okres od 1 sierpnia 2010 r. do 30 sierpnia 2010 r. w kwocie 4.500,00 zł do dnia 12 sierpnia 2010 r.,

b) najemca zapłaci czynsz za kolejne sześć miesięcy najmu, to jest za okres od dnia 1 września 2010 r. do 28 lutego 2011 r. w kwocie 27.000,00 zł w terminie 1 września 2010 r.

c) kolejne czynsze będą płatne za okresy 6 miesięczne z góry analogicznie do zapisów § 3 pkt. 2 ppkt. b (§ 3 pkt 2 umowy – k.12);

- najemca wpłaci na rzecz Wynajmujących zwrotny depozyt gwarancyjny w wysokości 1-miesięcznego czynszu, tj. kwotę 4.700,00 zł, nie później niż w dniu przekazania nieruchomości najemcy;

- najemca będzie zamieszkiwać nieruchomość w trakcie trwania umowy (§ 5 ust. 11 umowy – k. 14);

- umowa wchodzi w życie pod warunkiem wypełnienia przez najemcę postanowień o płatności czynszu, zgodnie z § 3 pkt. 2 i pkt. 3 umowy (§ 9 pkt 5 umowy – k. 15 akt sprawy o sygn. I Nc 5314/11).

- strony ustaliły do kontaktu z najemcą dane następujące:

D. O., ul. (...), (...)-(...) W., Tel. (...), (...), jak również zastrzegły, że w przypadku zmiany adresu korespondencyjnego, mailowego lub telefonu kontaktowego strony zobowiązują się pisemnie podać nowe dane zastępujące dotychczasowe w ciągu 7 dni od daty zmiany;

Umowę sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla każdej ze stron (§ 9 pkt 6 umowy – k. k. 15 akt sprawy o sygn. I Nc 5314/11).

(umowa – k. 11 i n., k. 15 akt sprawy o sygn. I Nc 5314/11, zeznania powódki – k. 374).

W chwili zawarcia umowy dłużnik i pozwana byli małżeństwem.

(bezsporne)

Strony umowy najmu uzgodniły, że klucze do nieruchomości zostaną przekazane przez powódkę pozwanej w domu w M.. Gdy powódka przyjechała do pozwanej, nikt nie otworzył drzwi od domu. Powódka skontaktowała się później telefonicznie z pozwaną, którą oświadczyła, że była w domu, lecz spała. W takim stanie powódka przesłała klucze do odpowiedniej nieruchomości pocztą pod adresem domu pozwanej w M..

Z tytułu umowy najmu została przez dłużnika wpłacona kaucja i kilkakrotnie były uiszczane opłaty z tytułu korzystania z tzw. mediów, natomiast nie został uiszczony czynsz. Dłużnik kontaktował się z wynajmującymi w celu uzgodnienia warunków rozwiązania umowy, lecz strony nie doszły do porozumienia.

(zeznania powódki – k. 374)

Pisemne przedsądowe wezwanie do zapłaty zostało przez powódkę wysłane pod adresem: ul. (...), (...)-(...) W.

(wezwanie – k. 15)

Dnia 10 listopada 2011 r. referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Piasecznie w sprawie o sygnaturze akt I Nc 5314/11 wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, którym zasądził od dłużnika na rzecz powódki sumę

70.374,40 zł wraz z odsetkami w wysokości ustawowej liczonymi od odpowiednich kwot dat oraz sumę 3.692,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W tamtym postępowaniu wszelkie pisma, w tym odpis pozwu oraz wydany nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, były kierowane do dłużnika pod adresem: ul. (...) w W.. Przesyłka z tymi pismami nie została odebrana przez dłużnika i została zwrócona przez pocztę, po czym zachowana w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia. W takich okolicznościach wydany w sprawie nakaz zapłaty uprawomocnił się i postanowieniem z dnia 22 lutego 2012 r. nadano nakazowi zapłaty na rzecz powódki klauzulę wykonalności przeciwko dłużnikowi.

(nakaz zapłaty – k. 17, kopie dokumentów – k. 176 i n., dokumenty w aktach I Nc 5314/11 Sądu Rejonowego w Piasecznie)

Dnia 11 maja 2012 r. referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Piasecznie w sprawie o sygnaturze akt I Nc 1272/12 wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, którym zasądził od dłużnika na rzecz powódki sumę 28.680,00 zł wraz z odsetkami w wysokości ustawowej od dnia 2 marca 2010 r. do dnia zapłaty oraz sumę 2.492,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Nakaz zapłaty nie został zaskarżony przez dłużnika i stał się prawomocny.

(nakaz zapłaty – k.18)

W okresie od dnia 8 maja 2002 r. do dnia 9 lipca 2012 r. dłużnik był zameldowany na pobyt stały pod adresem: ul. (...) w W..

(zaświadczenie – k. 198)

Pismem z dnia 19 marca 2012 r. powódka skierowała do J.-P. – Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla miasta stołecznego Warszawy wniosek o wszczęcie przeciwko dłużnikowi postępowania egzekucyjnego na podstawie tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty wydanego w sprawie o sygnaturze akt I Nc 5314/11.

(wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego - k. 38 i n.)

W dniu 29 marca 2012 r. pozwana dokonała z dłużnikiem przed asesorem notarialnym M. K., zastępcą notariusza S. S., czynności oznaczonych jako:

- umowa ustanawiająca rozdzielną majątkową pomiędzy dłużnikiem, a pozwaną (repertorium (...) nr (...)), gdzie zapisano w szczególności, że „D. i A. małżonkowie O. umową niniejszą ustanawiają rozdzielną majątkową, wobec czego powstanie między nimi rozdzielną majątkową polegającą na tym, że każdy z małżonków zachowuje majątek zarówno nabyty przed zawarciem umowy, jak i nabyty później, zarządza i rozporządza swoim majątkiem samodzielnie”;

- umowa darowizny (repertorium(...) nr (...)), na podstawie której dłużnik darował pozwanej 1/2 udziału w nieruchomości wraz z prawami przynależnymi do prawa własności nieruchomości.

(akty notarialne – k. 171 i n.)

W chwili dokonywania darowizny pozwana i dłużnik byli w faktycznej separacji i od kilku miesięcy nie mieszkali wspólnie.

(zeznania świadków o imionach i nazwiskach T. K. – k. 208, B. Z. – k. 336, R. M. – k. 687, S. N. – k. 688, E. P. – k. 688. K. K. – k. 689, zeznania pozwanej – k. 690)

W chwili dokonywania darowizny dłużnik nie był nigdzie zatrudniony. Wcześniej również nie miał stałej pracy. Podejmował się różnych niestałych i dorywczych zajęć.

(zeznania świadków o imionach i nazwiskach R. M. – k. 687, S. N. – k. 688, E. P. – k. 688, K. K. – k. 689, zeznania pozwanej – k. 690)

Dopóki dłużnik mieszał z pozwaną, ciężar utrzymania domu spoczywał na pozwanej.

(zeznania świadków o imionach i nazwiskach R. M. – k. 687, K. K. – k. 689, zeznania pozwanej – k. 690)

W czasie małżeństwa, przy okazji sporadycznych spotkań z kolegą z czasów studiów, dłużnik zaciągał u niego pożyczki na drobne sumy (ok. 100-200 zł).

(zeznania świadka o imieniu i nazwisku S. N. – k. 688)

Po rozstaniu z pozwaną dłużnik skarżył się, że nie ma gdzie mieszkać i korzystał z możliwości nieodpłatnego nocowania w cudzym domu.

(zeznania świadka o imieniu i nazwisku E. P. – k. 688)

Dłużnik osiągnął w niżej wyszczególnionych latach dochody w wysokości następującej:

- w 2009 r. dochód w wysokości (...) zł (k. 709 i n.);
- w 2010 r. dochód w wysokości (...) zł (k. 711 i n.);
- w 2011 r. dochód w wysokości (...) zł (k. 714 i n.);
- w 2012 r. dochód w wysokości (...) zł (k. 717 i n.).

(zeznania podatkowe dłużnika – k. 709 i n.)

Dłużnik skierował do powódki pismo opatrzone datą sporządzenia 13 lipca 2012 r. o treści następującej:

„Niniejszym zwracam wszystkie posiadane klucze (tj. dwa komplety) do stanowiącego Państwa własność domu położonego w P. – J. przy ul. (...), bowiem umowa najmu zawarta w dniu 7 sierpnia 2010 r. nigdy nie weszła w życie z powodu swojej wadliwości polegającej na nieprawidłowym oznaczeniu elementu stanowiącego essentialia negotii tejże czynności prawnej, tj. określeniu jej strony – osoby korzystającego z przedmiotowego domu oraz ze względu na inne postanowienia umowne, które poprzez brak ich spełnienia spowodowały niemożność obowiązywania umowy.

Oświadczam w sposób kategoryczny, że nigdy nie przebywałem, nie mieszkałem, ani w żaden inny sposób nie użytkowałem nieruchomości położonej w P. – J. przy ul. (...).

Wobec w/w okoliczności uchylam się od wszelkich skutków prawnych, które mogłaby ona kiedykolwiek wobec mnie wywołać.

Jednocześnie informuję, iż nie zamieszkuję i nie odbieram korespondencji pod adresem: ul. (...), W. ((...)). Wszelką korespondencję prezentującą Państwa stanowisko w niniejszej sprawie proszę kierować na podany poniżej adres mojego pełnomocnika: adwokat (...) Kancelaria Adwokacka s.c. ul. (...), (...)-(...) W.”.

(oświadczenie – k. 186)

W 2015 r. dłużnik zmarł podczas wspólnej podróży wakacyjnej z pozwaną i dziećmi.

(bezsporne)

Do chwili zamknięcia rozprawy wierzytelność powódki względem dłużnika nie została zaspokojona.

(bezsporne)

Sąd Okręgowy w Warszawie ustalił stan faktyczny na podstawie przeprowadzonych dowodów (prytoczone w nawiasach), stanowiących dokumenty urzędowe oraz prywatne, jak również w odpowiednim zakresie na podstawie zeznań świadków oraz samych stron, których wiarygodność i wartość dowodowa została omówiona w dalszej części uzasadnienia.

Na tej podstawie Sąd Okręgowy w Warszawie poczynił ustalenia zgodnie z art. 244, 245, 258 oraz 299 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (k.p.c.) z uwzględnieniem okoliczności bezspornych i przyznanych między stronami zgodnie z art. 229 oraz 230 k.p.c., zaś wiarygodność dowodów ocenił zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c.

Rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy w Warszawie zważył, co następuje.

Powództwo podlegało uwzględnieniu w całości, gdyż pozwana nie udowodniła, aby – wbrew jednoznacznej treści umowy darowizny – czynność ta była czynnością pozorną w zakresie ujawnionego w niej zgodnego zamiaru stron, oświadczających przed notariuszem tytuł nieodpłatny tej czynności; pozwana w szczególności nie udowodniła, aby pod pozorem nieodpłatności kryło się świadczenie odpłatne, stanowiące wykonanie zobowiązań nieujawnionych w umowie, będących tytułem zadłużenia dłużnika względem pozwanej.

W ocenie Sądu Okręgowego w Warszawie, ważącego dowody według swobody wyznaczonej przez ustawę, jest niewiarygodne, aby w chwili dokonywania umowy darowizny dłużnik nie wiedział o istnieniu wierzytelności przysługujących powódce z tytułu wynajęcia dłużnikowi odpowiedniej nieruchomości; w szczególności jest niewiarygodne, aby dłużnik był przekonany, że wcale nie został nawiązany stosunek najmu, jak też aby dłużnik pozostawał w takim przekonaniu również w chwili dokonywania darowizny, pomimo nieoddania do tej chwili powódce otrzymanych kluczy od tamtej nieruchomości.

Nawet gdyby założyć, że umowa darowizny była jednak czynnością odpłatną, w ustalonych okolicznościach i według przeprowadzonych dowodów, ocenianych w granicach swobody ustawowej, nieusprawiedliwione stanem dowodów byłoby stwierdzenie przez Sąd Okręgowy w Warszawie, że pozwana udowodniła brak własnej świadomości co do istnienia zadłużenia dłużnika względem powódki oraz aby udowodniła, że nie miała również świadomości, iż umowa darowizny czyni dłużnika niewypłacalnym.

Podstawę prawną rozstrzygnięcia stanowiły następujące przepisy.

Zgodnie z art. 527 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (k.c.), gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia (tu: pozwana) uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli (tu: powódka) może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Zagadnienie wiedzy obdarowanej (tu: pozwanej), czy dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli, jest nieistotne w sprawie, gdyż zgodnie z art. 528 k.c., jeżeli skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Zgodnie z art. 527 § 2 k.c., czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności.

Powódce przysługuje względem dłużnika wierzytelność wymagalna i stwierdzona odpowiednimi tytułami wykonawczymi, czyli dokumentami urzędowymi, których ustalenia są wiążące zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c.

Pozwana twierdziła, że umowa darowizny była umową pozorną. Dowodziła, że przeniesienie przez dłużnika na jej rzecz udziału w wysokości 1/2 własności nieruchomości stanowiło spłatę długu.

Świadkowie (R. M., E. P., K. K.) rzeczywiście zeznali, że dłużnik informował ich, że chciałby w przyszłości rozliczyć się z pozwaną w związku z rozpadem małżeństwa i w związku z niełożeniem na utrzymanie rodziny, jak również chciałby zabezpieczyć przyszłość dzieci.

Zeznania świadków i pozwanej nie są jednak przekonującym dowodem co do tego, że umowa darowizny była umową pozorną co do wyrażonego w niej zamiaru. Umowa została przecież zredagowana przez notariusza i zawiera precyzyjne określenie zamiaru stron, zaś jedyną oznaczoną w niej przyczyną przysporzenia jest zamiar świadczenia nieodpłatnego.

Zgodnie z art. 247 k.p.c., dowód ze świadków lub z przesłuchania stron przeciwko osnowie lub ponad osnowę dokumentu obejmującego czynność prawną może być dopuszczony między uczestnikami tej czynności tylko w wypadkach, gdy nie prowadzi to do obejścia przepisów o formie zastrzeżonej pod rygorem nieważności i gdy ze względu na szczególne okoliczności sprawy sąd uzna to za konieczne. Konieczność odpowiedniego przesłuchania została stwierdzona przez Sąd Apelacyjny w Warszawie, co jest wiążące zgodnie z art. 386 § 6 k.p.c.

W ocenie Sądu Okręgowego w Warszawie, treść zeznań, jakie złożyły osoby przesłuchane w sprawie, nie obaliła domniemania, że zamiarem rzeczywistym był oświadczony przed notariuszem zamiar czynności nieodpłatnej. W szczególności sama pozwana nie wyjaśniła przekonująco, dlaczego po ustanowieniu rozdzielności zawarto właśnie umowę darowizny, a nie jakakolwiek inną umowę. Nie wyjaśniła też przekonująco, dlaczego nie wskazano ani w tej umowie, ani w żadnej innej, że świadczenie udziału w nieruchomości ze strony dłużnika następuje nie pod tytułem darmym, lecz tytułem zaspokojenia wierzytelności przysługujących pozwanej względem dłużnika. Nie było przecież przeszkód prawnych, aby po ustanowieniu rozdzielności majątkowej dłużnik i pozwana uregulowali w odpowiedniej umowie wszystkie lub niektóre sprawy wzajemnych rozliczeń, dokonując zniesienia w szczególności współwłasności odpowiednich przedmiotów pod tytułem innym tytuł nieodpłatny.

W ocenie Sądu Okręgowego w Warszawie pozwana nie udowodniła zresztą, aby w chwili darowizny pozwanej przysługiwały wymagalne wierzytelności, których odpowiednim sposobem zaspokojenia byłoby przeniesienia odpowiedniego udziału w nieruchomości przez dłużnika. Zgodnie z art. 31 § 2 pkt 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (k.r.i.o.), pobrane wynagrodzenia za pracę i dochody z innej działalności zarobkowej każdego z małżonków wchodzi w skład wspólności. Przesunięcia w posiadaniu wspólnych środków między małżonkami nie rodziły według ustawy wzajemnych długów i wierzytelności. Pozwana nie twierdziła też, aby w czasie obowiązywania wspólności posiadała majątek osobisty i aby świadczyła z tego majątku na rzecz majątku osobistego dłużnika. Zagadnienie zaspokajania roszczeń alimentacyjnych przysługujących dzieciom dłużnika jest w tym wypadku nieistotne, skoro dłużnik nie świadczył odpowiedniego udziału w nieruchomości na rzecz dzieci, lecz na rzecz pozwanej.

Niewiarygodne są zarzuty pozwanej, że w chwili darowizny dłużnik nie miał świadomości co do zaciągnięcia zobowiązania z tytułu odpowiedniej umowy najmu. Powódka wiarygodnie zeznała, że dłużnik uiszczył odpowiednią kaucję i otrzymał klucze od najętej nieruchomości. Z oświadczenia pisemnego złożonego przez dłużnika względem powódki wynika zresztą, że nadal posiadał te klucze w chwili dokonywania darowizny. Powódka wiarygodnie zeznała, że z tytułu najmu zostały uiszczone opłaty z tytułu używania tzw. mediów, w związku z czym dłużnik albo sam korzystał z przedmiotu najmu, albo udostępnił ten przedmiot do używania innej osobie. W każdym razie, zachowując się w ten sposób oczywiście działał w przekonaniu, że doszło do skutecznego zawarcia umowy najmu i że stosunek najmu trwa.

W ocenie Sądu Okręgowego w Warszawie w chwili darowizny dłużnik oczywiście wiedział, że zawarta umowa najmu nie przestała go wiązać. Jeżeli przyjął klucze, po czym przez ponad rok ani nie świadczył żadnych opłat z tytułu najmu, ani nie zwrócił kluczy, mógł i powinien był również liczyć się z narastaniem długu oraz z procesowymi konsekwencjami takiego stanu. Powódka zeznała zresztą, że dłużnik próbował uzgodnić warunki ugodowego zakończenia najmu.

Świadek E. P. zeznał, że dłużnik zwierzył się, że ma kłopoty finansowe o których nie wie żona i on nie wie jak jej to powiedzieć (protokół rozprawy – k. 688). W takim stanie dowodów można zasadnie domniemywać, że dłużnik martwił się właśnie o zadłużenie z tytułu najmu i że przynajmniej przez jakiś czas ukrywał tę okoliczność przed pozwaną.

W ocenie Sądu Okręgowego w Warszawie, późniejsze oświadczenie dłużnika o uchyleniu się od skutków prawnych umowy najmu, podobnie jak twierdzenia podane w uzasadnieniu wytoczenia powództwa o ustalenie nieistnienia stosunku najmu, wcale nie odzwierciedlają stanu świadomości oraz zamiaru dłużnika z dnia 29 marca 2012 r., czyli z chwili dokonywania darowizny, a stanowią jedynie dokonaną później wykładnię umowy najmu.

Kierując się swobodną oceną dowodów Sąd Okręgowy w Warszawie uznał, że za świadomością dłużnika co do działania z pokrzywdzeniem powódki przemawia dodatkowo zbieżność odpowiednich dat, czyli dokonanie odpowiedniej darowizny po 10 dniach od chwili, gdy powódka złożyła u właściwego komornika sądowego wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko dłużnikowi na odpowiedniego podstawie wykonawczego.

Pozwana nie wykazała, aby po dokonaniu darowizny dłużnik posiadał majątek odpowiedni do zaspokojenia wierzytelności powódki. W szczególności pozwana nie wykazała, aby możliwa była skuteczna egzekucja odpowiedniej wierzytelności z jakiegokolwiek innego składnika majątkowego dłużnika. Nieskuteczność wszczętej egzekucji na chwilę zamknięcia rozprawy była zresztą bezsporna między stronami.

Nawet gdyby założyć, że umowa darowizny była jednak czynnością odpłatną, w ustalonych okolicznościach i według przeprowadzonych dowodów, ocenianych w granicach swobody ustawowej, nieusprawiedliwione stanem dowodów byłoby stwierdzenie przez Sąd Okręgowy w Warszawie, że pozwana udowodniła brak własnej świadomości co do istnienia zadłużenia dłużnika względem powódki oraz aby udowodniła, że nie miała świadomości, iż umowa darowizny czyni dłużnika niewypłacalnym. Zgodnie z art. 527 § 3 k.c., jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. W ocenie Sądu Okręgowego w Warszawie, stosunek małżeństwa jest oczywiście stosunkiem bliskim w rozumieniu ustawy, również wówczas, gdy małżonkowie pozostają w stanie separacji faktycznej. W tym wypadku separacja nie była zresztą równoznaczna z wrogością i ustaniem wszelkich relacji między małżonkami, posiadającymi nadal wspólne małoletnie dzieci oraz wspólny majątek. Jest niewiarygodne, aby małżonkowie nie kontaktowali się w okresie poprzedzającym dokonanie darowizny. Spotkanie u notariusza oczywiście musiały poprzedzić rozmowy na temat przedmiotu i celu odpowiedniej czynności oraz przyczyn konieczności dokonania tej czynności właśnie w marcu 2012 r., pomimo że żaden z małżonków nie wystąpił z pozwem rozwodowym również w latach kolejnych, a w 2015 r. relacje między małżonkami były na tyle poprawne, że odbyli wspólną wakacyjną podróż z dziećmi. Z przytoczonych zeznań świadka E. P. wynika, że był taki czas, gdy dłużnik ukrywał fakt własnych długów przed pozwaną. Nie ma jednak żadnego wiarygodnego dowodu na to, że pozwana nadal o tych długach nie wiedziała w chwili odpowiedniej czynności nazwanej darowizną. Zeznanie pozwanej co do takiej niewiedzy jest dowodem nieprzekonującym, gdyż pozwana jest oczywiście zainteresowana w odpowiednim rozstrzygnięciu sprawy. W takim stanie, zasadny jest wniosek, że także w razie uznania odpowiedniej czynności nazwanej darowizną za czynność odpłatną, nie zostało przez pozwaną skutecznie obalone ustawowe domniemanie, że pozwana miała świadomość, iż dłużnik działał z pokrzywdzeniem powódki.

Dlatego Sąd Okręgowy w Warszawie uwzględnił powództwo w całości.

Zgodnie z art. 108 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. Sąd Okręgowy w Warszawie orzekł o kosztach procesu na podstawie art. 98 § 1 i 3 w związku z odpowiednim rozporządzeniem wykonawczym do ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze obowiązującym w chwili wszczęcia postępowania, a nadal mającym zastosowanie w sprawie na podstawie odrębnych przepisów przejściowych. Zgodnie z art. 99 k.p.c. przepisy o wynagrodzeniu adwokatów stosuje się odpowiednio do wynagrodzenia radców prawnych. Przepisy odpowiedniego rozporządzenia wydanego w sprawie opłat za czynności radców prawnych są zresztą w tym zakresie jednakowe.

Na zasądzoną z tytułu kosztów procesu sumę 11.270,00 zł złożyły się:

- kwota 4.953,00 zł tytułem zwrotu kosztów uiszczonej opłaty od pozwu;
- kwota 17,00 zł tytułem zwrotu kosztów uiszczonej opłaty skarbowej od złożonego pełnomocnictwa procesowego;
- kwota 3.600,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, stanowiących wynagrodzenie radcy prawnego w stawce minimalnej przed Sądem Okręgowym w Warszawie jako sądem pierwszej instancji;
- kwota 2.700,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, stanowiących wynagrodzenie radcy prawnego w stawce minimalnej w postępowaniu apelacyjnym przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie jako sądem drugiej instancji, w związku z uchyleniem odpowiedniego wyroku i pozostawieniem sądowi pierwszej instancji rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Z tych wszystkich przyczyn oraz na podstawie przytoczonych przepisów prawa Sąd Okręgowy w Warszawie orzekł, jak w sentencji.

ZARZĄDZENIE

1. (...)

a) (...)

b) (...)

2. (...)

(...)